

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

اقتصاد - پایه‌های دهم و یازدهم دوره دوم متوسطه - ۱۱۰۲۲۱

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

دکتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری

مهدی طغیانی، علی‌اکبر ناسخیان، محمدرحیم محمندی، فهیمه‌السادات حقیقی، زهرا آقایی، فخری امام جمعه، حکیمه بیلری و قاسمه‌السادات میرعارفین (انضای شورای برنامه‌ریزی)
مهدی طغیانی، علی‌اکبر ناسخیان و سید علی مرتضوی درجه انضای گروه تألیف) - سیداکبر میرجعفری (ویراستار)

آثاره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

احمدرضا امینی (مدیر امور فنی و چاپ) - جواد صفری (مدیر هنری) - محبتی زنده (طراح گرافیک) - سورش سعادت‌مندی (صفحه‌آرا) - مریم کیوان (طراح جلد) - الهام جعفری‌لادی، سیما لطفی، فریما سیر و ناهید خیابانی (انور آماده‌سازی)

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۸۸۳۱۱۶۱، ۸۸۳۱۱۶۲، ۹۲۶۶، ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۲۲۲۲۵۹

وبگاه: www.chap.sch.ir و www.intextbook.ir

شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (دروپوش) تلفن: ۴۴۹۸۵۱۶۱، ۴۴۹۸۵۱۶۰، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۳۲۵۱۵-۱۳۹

شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهلای خاص»

چاپ بهار ۱۴۰۲

نام کتاب:

پدیده آورنده:

مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف:

شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف:

مدیریت آماده‌سازی هنری:

شناسه افزوده آماده‌سازی:

نشانی سازمان:

ناشر:

چاپخانه:

سال انتشار و نوبت چاپ:

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۳۴۴۹-۶

ISBN: 978-964-05-3449-6

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

اقتصاد - پایه‌های دهم و یازدهم دوره دوم متوسطه - ۱۱۰۲۲۱

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

دکتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری

مهدی طغیانی، علی‌اکبر ناسخیان، محمدرحیم محمندی، فهیمه‌السادات حقیقی، زهرا آقایی، فخری امام جمعه، حکیمه بیلری و قاسمه‌السادات میرعارفین (انضای شورای برنامه‌ریزی)
مهدی طغیانی، علی‌اکبر ناسخیان و سید علی مرتضوی درجه انضای گروه تألیف) - سیداکبر میرجعفری (ویراستار)

آثاره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

احمدرضا امینی (مدیر امور فنی و چاپ) - جواد صفری (مدیر هنری) - محبتی زنده (طراح گرافیک) - سورش سعادت‌مندی (صفحه‌آرا) - مریم کیوان (طراح جلد) - الهام جعفری‌لادی، سیما لطفی، فریما سیر و ناهید خیابانی (انور آماده‌سازی)

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۸۸۳۱۱۶۱، ۸۸۳۱۱۶۲، ۹۲۶۶، ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۲۲۲۲۵۹

وبگاه: www.chap.sch.ir و www.intextbook.ir

شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (دروپوش) تلفن: ۴۴۹۸۵۱۶۱، ۴۴۹۸۵۱۶۰، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۳۲۵۱۵-۱۳۹

شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهلای خاص»

چاپ بهار ۱۴۰۲

نام کتاب:

پدیده آورنده:

مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف:

شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف:

مدیریت آماده‌سازی هنری:

شناسه افزوده آماده‌سازی:

نشانی سازمان:

ناشر:

چاپخانه:

سال انتشار و نوبت چاپ:

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۳۴۴۹-۶

ISBN: 978-964-05-3449-6

مواجهه است. تصور کنید که شما یک دوچرخه که ساخت کشور چین است را خریداری می‌کنید. برای ساخت این دوچرخه از منابع چینی به جای منابع ایرانی استفاده شده است.

فعالیت گروهی در کلاس

محاسبه هزینه فرصت و منابع کمیاب

در فعالیت گروهی درس قبل، گروه شما یکی از ایده‌های کسب و کار را بررسی کرد. اکنون با گروه خود سعی کنید منابعی را که برای راه‌اندازی این کسب و کار در اختیار دارید، فهرست کنید و همچنین هزینه فرصت آن را البته به صورت حدودی محاسبه کنید. لطفاً در پایان بررسی، هر گروه نتایج خود را بر روی تخته کلاس بنویسد.

برای رسیدن به نتیجه، سوالات زیر را مدنظر قرار دهید:

- منابع طبیعی، سرمایه، نیروی انسانی مورد نیازتان و هزینه تأمین آنها چقدر است؟
- شما به عنوان کارآفرین چگونه می‌توانید این منابع را در کنار یکدیگر سازماندهی کنید و به یک شیوه نو در این کسب و کار دست یابید؟
- اگر این شرکت یا تعاونی را تأسیس نکنیم، چه کار دیگری می‌توانیم انجام دهیم؟ سود این کار دیگر چقدر است؟
- منابع کمیاب ما برای تأسیس شرکت چیست؟ اگر کار دیگری انجام دهیم، چقدر از منابع ما کم (یا زیاد) می‌آید؟

قانون سوم: قید بودجه خود را ترسیم کنید!

وقتی شما مقدار مشخص و محدودی پول برای خرج کردن دارید، در این حالت می‌گوییم شما یک قید بودجه^۱ دارید. به دلیل اینکه بودجه‌تان محدود است، شما مجبورید بین گزینه‌های خود بده - بستان کنید. فرض کنید شما ۲۵ هزار تومان برای صرف عصرانه پول دارید. در شکل صفحه بعد نحوه انتخاب بین بیسکویت و شکلات را بررسی کنید. هر نقطه بر روی نمودار خط بودجه نشان‌دهنده مقدار بیسکویت و شکلاتی است که با ۲۵ هزار تومان می‌توان خرید. بده - بستان بین نقاط الف و ب چگونه است؟ اگر از نقطه الف به ب یا بالعکس حرکت کنیم، چه تغییری در مقدار انتخاب شده از هر یک از این دو کالا روی می‌دهد؟

مواجهه است. تصور کنید که شما یک دوچرخه که ساخت کشور چین است را خریداری می‌کنید. برای ساخت این دوچرخه از منابع چینی به جای منابع ایرانی استفاده شده است.

فعالیت گروهی در کلاس

محاسبه هزینه فرصت و منابع کمیاب

در فعالیت گروهی درس قبل، گروه شما یکی از ایده‌های کسب و کار را بررسی کرد. اکنون با گروه خود سعی کنید منابعی را که برای راه‌اندازی این کسب و کار در اختیار دارید، فهرست کنید و همچنین هزینه فرصت آن را البته به صورت حدودی محاسبه کنید. لطفاً در پایان بررسی، هر گروه نتایج خود را بر روی تخته کلاس بنویسد.

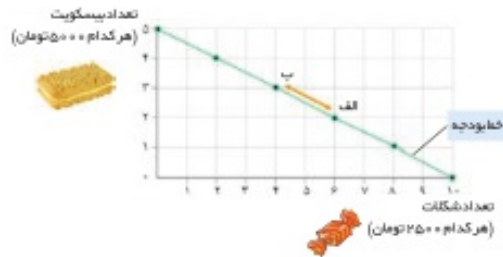
برای رسیدن به نتیجه، سوالات زیر را مدنظر قرار دهید:

- منابع طبیعی، سرمایه، نیروی انسانی مورد نیازتان و هزینه تأمین آنها چقدر است؟
- شما به عنوان کارآفرین چگونه می‌توانید این منابع را در کنار یکدیگر سازماندهی کنید و به یک شیوه نو در این کسب و کار دست یابید؟
- اگر این شرکت یا تعاونی را تأسیس نکنیم، چه کار دیگری می‌توانیم انجام دهیم؟ سود این کار دیگر چقدر است؟
- منابع کمیاب ما برای تأسیس شرکت چیست؟ اگر کار دیگری انجام دهیم، چقدر از منابع ما کم (یا زیاد) می‌آید؟

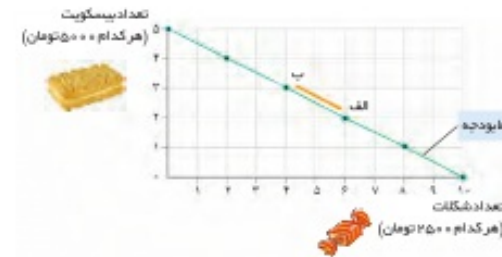
قانون سوم: قید بودجه خود را ترسیم کنید!

وقتی شما مقدار مشخص و محدودی پول برای خرج کردن دارید، در این حالت می‌گوییم شما یک قید بودجه^۱ دارید. به دلیل اینکه بودجه‌تان محدود است، شما مجبورید بین گزینه‌های خود بده - بستان کنید. فرض کنید شما ۲۵ هزار تومان برای صرف عصرانه پول دارید. در شکل صفحه بعد نحوه انتخاب بین بیسکویت و شکلات را بررسی کنید. هر نقطه بر روی نمودار خط بودجه نشان‌دهنده مقدار بیسکویت و شکلاتی است که با ۲۵ هزار تومان می‌توان خرید. بده - بستان بین نقاط الف و ب چگونه است؟ اگر از نقطه الف به ب یا بالعکس حرکت کنیم، چه تغییری در مقدار انتخاب شده از هر یک از این دو کالا روی می‌دهد؟

^۱ budget constraints

تعداد شکلات / بیسکویت	۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
قیمت شکلات‌ها (تومان) (هر واحد ۲,۵۰۰ تومان)	۰	۲,۵۰۰	۵,۰۰۰	۷,۵۰۰	۱۰,۰۰۰	۱۲,۵۰۰	۱۵,۰۰۰	۱۷,۵۰۰	۲۰,۰۰۰	۲۲,۵۰۰	۲۵,۰۰۰
قیمت بیسکویت‌ها (تومان) (هر واحد ۵,۰۰۰ تومان)	۵,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۲۵,۰۰۰						

تعداد شکلات / بیسکویت	۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
قیمت شکلات‌ها (تومان) (هر واحد ۲,۵۰۰ تومان)	۰	۲,۵۰۰	۵,۰۰۰	۷,۵۰۰	۱۰,۰۰۰	۱۲,۵۰۰	۱۵,۰۰۰	۱۷,۵۰۰	۲۰,۰۰۰	۲۲,۵۰۰	۲۵,۰۰۰
قیمت بیسکویت‌ها (تومان) (هر واحد ۵,۰۰۰ تومان)	۵,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۲۵,۰۰۰						

قانون چهارم: هزینه‌های هدر رفته را فراموش کنید!
فرض کنید دوستان درباره رفتن به تئاتر با شما گفت‌وگو می‌کند. قیمت بلیت برای هر نفر ده هزار تومان است. وقتی که برنامه شروع می‌شود، شما و دوستان از آن خوششان نمی‌آید. اگر برنامه را ترک کنید می‌توانید بلیت فیلم تهیه کنید و وقت باقی‌مانده را به تماشای فیلم بگذرانید. قیمت بلیت سینما هشت هزار تومان است. هزینه‌هایی را که اکنون دیگر اجتناب‌ناپذیرند و قابل

قانون چهارم: هزینه‌های هدر رفته را فراموش کنید!
فرض کنید دوستان درباره رفتن به تئاتر با شما گفت‌وگو می‌کند. قیمت بلیت برای هر نفر ده هزار تومان است. وقتی که برنامه شروع می‌شود، شما و دوستان از آن خوششان نمی‌آید. اگر برنامه را ترک کنید می‌توانید بلیت فیلم تهیه کنید و وقت باقی‌مانده را به تماشای فیلم بگذرانید. قیمت بلیت سینما هشت هزار تومان است. هزینه‌هایی را که اکنون دیگر اجتناب‌ناپذیرند و قابل

برگشت نیستند (مثل ده هزار تومانی که برای نمایش پرداخت کرده‌اید)، فراموش کنید آن ده هزار تومان رفته و تمام شده است، چه شما به سینما بروید و چه نروید. هزینه‌هایی که پرداخت شده است و شما نمی‌توانید آن را باز گردانید «هزینه هدر رفته» نام دارد. این هزینه‌ها نباید تأثیری در انتخاب و تصمیم شما داشته باشد. مفهوم هزینه‌های هدر رفته را می‌توانید پولی تصور کنید که به یک چاه عمیق افتاده است و دیگر قابل دسترس نیست. تنها هزینه‌ای که بر تصمیم‌گیرتان مؤثر است، هزینه‌هایی است که در زمان تصمیم‌گیری شما به وجود می‌آیند. برای اینکه یک تصمیم خوب بگیرید، تشخیص تفاوت هزینه‌هایی که بر تصمیم شما تأثیر گذارند، بسیار مهم است؛ هزینه‌های هدر رفته مهم نیستند، چون دیگر رفته‌اند و قابل برگشت نیستند. همین‌طور هزینه‌ها را چطور ارزیابی کنیم، تنها بخشی از گرفتن یک تصمیم خوب است. باید هزینه‌ها در مقابل منافع سنجیده شوند.

برگشت نیستند (مثل ده هزار تومانی که برای نمایش پرداخت کرده‌اید)، فراموش کنید آن ده هزار تومان رفته و تمام شده است، چه شما به سینما بروید و چه نروید. هزینه‌هایی که پرداخت شده است و شما نمی‌توانید آن را باز گردانید «هزینه هدر رفته» نام دارد. این هزینه‌ها نباید تأثیری در انتخاب و تصمیم شما داشته باشد. مفهوم هزینه‌های هدر رفته را می‌توانید پولی تصور کنید که به یک چاه عمیق افتاده است و دیگر قابل دسترس نیست. تنها هزینه‌ای که بر تصمیم‌گیرتان مؤثر است، هزینه‌هایی است که در زمان تصمیم‌گیری شما به وجود می‌آیند. برای اینکه یک تصمیم خوب بگیرید، تشخیص تفاوت هزینه‌هایی که بر تصمیم شما تأثیر گذارند، بسیار مهم است؛ هزینه‌های هدر رفته مهم نیستند، چون دیگر رفته‌اند و قابل برگشت نیستند. همین‌طور هزینه‌ها را چطور ارزیابی کنیم، تنها بخشی از گرفتن یک تصمیم خوب است. باید هزینه‌ها در مقابل منافع سنجیده شوند.

budget constraints sunk cost

sunk cost

معلمان محترم، صاحب نظران، دانش آموزان عزیز و اولیای آنان می توانند نظر اصلاحی خود را در باره مطالب این کتاب از طریق نامه به نشانی تهران - صندوق پستی ۱۵۸۷۵۰۴۸۷۴ - گروه درسی مربوطه یا پیام نگار (Email) talif@talif.sch.ir ارسال نمایند.

دفتر چاپ و کتاب های درسی به روش نظری

دبیران محترم و صاحب نظران می توانند نظر اصلاحی خود را در باره مطالب کتاب های درسی از طریق سامانه «نظرسنجی از محتوای کتاب درسی» به نشانی nazar.roshd.ir یا نامه به نشانی تهران - صندوق پستی ۱۵۸۷۵۰۴۸۷۴ ارسال کنند.

سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی